

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ДС/СС 05/4-02 бр. 495/1-ХП/7
01.04.2010. године

На основу члана 221. став 1. алинеја 16. и члана 266. Статута Факултета, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој IV редовној седници, одржаној дана 01.04.2010. године, донело следећу

О Д Л У К У

Прихвата се Извештај комисије са оценом докторске дисертације: КАСНОАНТИЧКИ МОЗАИЦИ ИЗ ПРОФАНИХ ОБЈЕКТА НА ТЛУ ПРОВИНЦИЈА DACIA RIPENSIS, DACIA MEDITERRANEA И DARDANIA, кандидата мр Гордане Јеремић и одобрава усмена одбрана.

Ова се одлука упућује Стручном већу Универзитета на сагласност.

Доставити:

1x Универзитету у Београду
1x Комисији
1x Стручном сараднику за
докторске дисертације
1x Шефу Одсека за правне послове
1x Архиви

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

Проф. др Весна Димитријевић

Факултет Филозофски
04/1-2 бр.6/1693
(број захтева)
8.04.2010.
(датум)

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
Веће научних области
друштвено-хуманистичких наука
(Назив већа научних области коме се захтев упућује)

ЗАХТЕВ
за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата

Гордане (Драган) Јеремић

(име, име једног од родитеља и презиме)

КАНДИДАТ

Гордана (Драган) Јеремић

(име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под насловом:

Касноантички мозаици из профаних објеката на тлу провинција Dacia Ripensis,

Dacia Mediterranea и Dardania

Универзитет је дана 7.03.2007. својим актом под бр 150-35/21-07 дао сагласност на предлог теме докторске дисертације која је гласила:

Касноантички мозаици из профаних објеката на тлу провинција Dacia Ripensis,

Dacia Mediterranea и Dardania

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата

Гордане (Драган) Јеремић

(име, име једног од родитеља и презиме)

образована је на седници одржаној 24.11.2009. одлуком факултета под бр 1937/1-X/6 у саставу:

Име и презиме члана комисије	звање	научна област	установа у којој је запослен
1. др Мирослав Вујовић	доцент	археологија	Филозофски ф.
2. др Ивана Нововић Кузмановић	доцент	ис. уметности	Филозофски ф.
3. др Ивана Поповић	научни саветник	археологија	Археолошки инс. САНУ

Наставно-научно веће факултета прихватило је извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације на седници одржаној дана 1.04.2010.

Прилог:

1. Извештај комисије са предлогом
2. Акт Наставно-научног већа факултета о усвајању извештаја
3. Примедбе дате у току стављања извештаја на увид јавности, уколико је таквих примедби било.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Проф. др Весна Димитријевић

Мишљење комисије за оцену и одбрану докторског рада *Касноантички мозаици из профаних објеката на тлу провинција Dacia Ripensis, Dacia Mediterranea и Dardania* докторанда Гордане Д. Јеремић.

Одлуком Наставно-научног већа Филозофског факултета на II редовној седници одржаној дана 24.12.2009. године изабрани смо у комисију за оцену и одбрану докторске дисертације *Касноантички мозаици из профаних објеката на тлу провинција Dacia Ripensis, Dacia Mediterranea и Dardania*, докторанда Гордане Јеремић. Након детаљног прегледа рада износимо пред Наставно-научно веће Филозофског факултета наше стручно мишљење:

Дисертација се састоји од 268 страна текста у ужем смислу са каталогом, 17 страна наведене литературе са око 270 библиографских јединица а рад је употпуњен са 214 табли илустрација и 6 табела. Избором наведене теме колегиница Јеремић прихватила је не мали изазов да обједини и детаљно проучи касноантичке мозаике из профаних грађевина са територије касноримских провинција Дакије Рипензис, Дакије Медитеранеје и Дарданије. И поред чињенице да су мозаичке представе, поготову оне откривене у Гамзиграду, Медијани, Ћустендилу, Гигену и Софији веома рано привукле пажњу истраживача, методологија истраживања и стање истражености појединих локалитета умногоме се разликују, као и степен публикавања грађе. Посебан проблем са којим је колегиница Јеремић морала да се суочи представљала је неуједначена доступност самих мозаика као и квалитет теренске и техничке документације.

У раду *Касноантички мозаици из профаних објеката на тлу провинција Dacia Ripensis, Dacia Mediterranea и Dardania* колегиница Јеремић обрадила је 37 мозаичких целина са 13 локалитета, различитим како по техници израде, основној схеми, одабиру мотива тако и у стилском и хронолошком погледу.

Рад је осмишљен поделом ове сложене теме на седам поглавља. У уводном делу разматран је историјски развој мозаичке уметности у античком периоду са посебним освртом на поделу мозаика према заступљеним мотивима (геометријски, геометријско-фигурални, геометријско-флорални, фигурални) и дефинисање основних елемената мозаичких тепиха. Изложени су затим основни принципи планирања мозаичких схема као и различите технике њихове израде уз посебан осврт на организацију радионица и алате коришћене за израду тесера, припрему подлога и постављање мозаика.

У посебним поглављима дефинисане су просторне и хронолошке границе рада који обухвата налазе мозаика са данашњег простора источне и јужне Србије, северне Македоније и северозападне Бугарске из III и IV века, као и методолошки приступ који је аутор користио током израде дисертације.

У четвртом поглављу колегиница Јеремић представила је историјат истраживања мозаика нађеним на тлу провинција *Dacia Ripensis, Dacia Mediterranea и Dardania* детаљно наводећи све публиковане радове посвећене овој теми. Следи затим детаљан каталог налаза мозаика представљених по географском следу и техници израде (*opus tessellatum, opus vermiculatum, opus sectile*). Аутор се потрудио да осим детаљног описа мозаичких композиција и грађевина у којима су откривене нагласи карактер,

значај и опсег истражености појединачних локалитета. Са простора Приобалне Дакије представљени су и анализирани мозаички подови из Гамзиграда (Romuliana), Арчара (Ratiaria), Михајловграда (Montana), Галатина и Гигена (Oescus). Детаљно су и са посебном пажњом анализирани мозаици из Гамзиграда откривени унутар палате I, у триклинијуму и унутар терми у југоисточном делу утврђења. Уочено је, посебно код геометријских мозаика Галеријеве палате, очигледних представника тетрархијске дворске уметности, прожимање више различитих утицаја што аутор поткрепљује аналогијама како из источних (Египат, Антиохија, Ескус) тако и западних делова Царства (Галија, Германија). У изради по квалитету израде јединствених фигуралних мозаика Ромулијане (Дионис, сцене лова) препозната је слична симбиоза северноафричких и сиријских утицаја.

Као један од најбољих занатских радова касноантичке мозаичке делатности на централнобалканском тлу Г. Јеремић је издвојила мозаик из Гигена са приказаним ликовима из Менандрове комедије (Ахејци) и пратећим календарским сценама. Након брижљиве стилске анализе и сучељавања различитих мишљења о датовању овог мозаика (Т. Иванов, Ј. М. С. Toynbee, В. Попова-Мороз) изнета је претпоставка да се највероватније ради о делу насталом у антиохијском радионичком кругу с почетка IV века, што увелико подиже границе ранијег хронолошког опредељења.

На тлу Унутрашње Дакије колегиница Јеремић обрадила је мозаичке композиције из Ниша (Naissus), Медијане (Mediana), Софије (Serdica), Костинброда (Scretisca), Филиповца и Ћустендила (Pautalia). Са пуним правом и посебним афинитетом обрадила је мозаике откривене у оквиру царског поседа на Медијани датујући их у период 355-361. г. Издвојене су две групе мозаичких подова од којих првој припадају они из триклинијума виле са перистилом, опредељени као рад северноафричких мајстора (Картагина). За остале мозаике из Медијане, укључујући представу Медузе и панел са приказом речног божанства претпостављено је да су настали према источномедитеранском концепту, највероватније по антиохијским предлошцима.

На територији Дарданије констатовани су мозаици у Подујеву (Vindenis) и на локалитету Злокућани код Скопља (Scupi). Мозаик са представом Орфеја из Главника Г. Јеремић анализира са посебном пажњом одредивши га као дело настало у некој од источномедитеранских радионца у доба Константина I.

Посебна пажња посвећена је и мозаицима рађеним у изразито декоративној техници *opus sectile*, која је представљала украс најраскошних грађевина како у раноцарском тако и у касноантичком периоду, за шта, осим мозаика из Сирмијума потврде налазимо у Галеријевој палати у Гамзиграду.

Дисертацију *Касноантички мозаици из профаних објеката на тлу провинција Dacia Ripensis, Dacia Mediterranea и Dardania*, насталу дугогодишњим радом аутора на изучавању касноантичког мозаичког стваралаштва, одликује поуздан методолошки приступ и добро промишљен концепт рада уз коришћење обимне научне литературе. Проблем касноантичких мозаика са наведене територије, иако начет у радовима неколицине аутора није до сада био предмет посебне синтезе што нас утврђује у мишљењу да ће рад Г. Јеремић имати посебан значај за будућа истраживања. Имајући све наведено у виду износимо пред Наставно-научно веће Филозофског факултета позитивну оцену рада докторанда Гордане Јеремић.

доц. др Мирослав Вујовић (ментор)

др Ивана Поповић, научни саветник

доц. др Ивана Кузмановић-Нововић